

PM Rotel I, Rotel VII (Dnr KS 2021/908)**Staden ska säkra kvalitet i upphandlad verksamhet –
och vara hårda mot de som inte lever upp till kraven**

Skrivelse av Karin Wanngård m.fl. (alla S)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Skrivelsen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarråden Anna König Jerlmyr och Erik Slottner anför följande.

Ärendet

Karin Wanngård m.fl. (alla S) har i en skrivelse till kommunstyrelsen den 23 juni 2021 efterfrågat vissa åtgärder kopplat till privata utförare av stadens vård- och omsorgsboenden. I skrivelsen föreslås bland annat att kommunstyrelsen beslutar att återta verksamheten vid Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende i egen regi. Skrivelsen har sin bakgrund i den kritik som, via såväl massmedia som via stadens egna kontroller och uppföljningar, har riktats till det av staden anlitate företaget At-tendo avseende driften av Sabbatsbergsbyn.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anför i sitt tjänsteutlåtande att stadens system för kontroll och uppföljning av verksamhet som lämnats över till privata utförare i stora drag fungerar väl.

Våra synpunkter

I den grönbåa majoriteten så värnar vi en mångfald av utövare, eftersom valfrihet för stockholmarna inte går att uppnå dessförutan. Vi tror att en mångfald av utövare berikar och förstärker den samhällsservice som medborgarna betalar för. Men all kommunal verksamhet, oavsett om den bedrivs i egen eller privat regi, ska leva upp till högt ställda krav. I fallet med Sabbatsbergsbyn, som skrivelsen tar upp, framgår det av Norrmalms stadsdelsnämnds egen granskning att den ansvarige entreprenören har visat brister härvidlag, närmare bestämt gällande hanteringen av de anställdas meddelarskydd. Vi ser allvarligt på brister av det slaget och konstaterar samtidigt att entreprenören ifråga har vidtagit flera åtgärder för att återupprätta förtroendet efter att bristerna uppdagades. Liksom stadsledningskontoret anför i sitt tjänsteutlåtande, ser vi ingen anledning att betvivla att de vidtagna åtgärderna varit tillräckliga.

Den grönblå majoriteten tar frågan om avtals- och verksamhetsuppföljning på mycket stort allvar. Därför kommer kommunstyrelsen, i nära samarbete med äldre- nämnden och stadsdelsnämnderna, under året att göra en fördjupad utredning om hur verksamhets- och avtalsuppföljningen kan utvecklas i syfte att kvalitetssäkras och bli mer likvärdig över staden.

I övrigt hänvisar vi till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Vi föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelsen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 26 januari 2022

ANNA KÖNIG JERLMYR OCH ERIK SLOTTNER

Bilaga

Skrivelse om att staden ska säkra kvaliteten i upphandlad verksamhet och vara hårda mot de som inte lever upp till kraven

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (båda S) och borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att bifalla skrivelsen
2. Att därutöver anföra

Skrivelsen efterlyser att staden ska beivra allvarliga brott mot de av staden och entreprenörer överenskomna villkoren.

Stadsledningskontoret konstaterar att det i skrivelsen nämnda exemplet företaget Attendo AB i delen som rör meddelarfrihet har begått ett allvarligt avtalsbrott. Kontoret konstaterar dock också att de åtgärder som företaget har vidtagit med anledning av den uppdagade incidenten ”är tillräckliga för att återställa förtroendet för entreprenören”. På samma sätt beskriver kontoret och de borgerliga borgarråden att det funnits konstaterade brister i verksamheten men att det getts ”en godtagbar förklaring” till dessa.

”All kommunal verksamhet, oavsett om den bedrivs i egen eller privat regi, ska leva upp till högt ställda krav” menar borgarråden König Jerlmyr och Slottner i ärendet. Men om de inte gör det så nöjer vi oss med en bra förklaring, kunde de lagt till.

Låt oss därför slå fast allvaret i det som skett. De konstaterade bristerna innebar att äldre, i större utsträckning än vad som borde ha skett om verksamheten uppfyllt stadens krav, avled i den omsorg där staden och entreprenören lovade trygghet och säkerhet.

I fallet med Sabbatsbergsbyn hade personalen inte möjlighet att skydda de äldre från smitta på det sätt som situationen krävde, eftersom Attendo inte tog ansvar för att åtgärda underbemanningen med följd att kohortvård inte kunde bedrivas. Till de anhöriga vidhöll och vilseledde dock Attendo att så var fallet, med allvarliga konsekvenser för de boende.

Borgarråden Slottner och König Jerlmyr föreslår att detta ska passera utan några som helst konsekvenser. Vi delar inte den uppfattningen. Företag som bryter mot lagar, regler och upphandlingsvillkor ska som regel förlora entreprenaden. När det handlar om så grova överträdelser så att det kostat människoliv borde det vara uppenbart.

Det har också framkommit i media att svar på brukarnöjdhet inom verksamheten har förskönats och falsifierats för att därmed möjliggöra utdelandet av bonusar till ledningen.

Det uppenbara brottet mot meddelarfriheten kommer nästan oavsett vilka åtgärder företaget vidtar fungera som en viktig signal i organisationen: När kritiska synpunkter framförs leder det till sanktioner.

I skrivelsen föreslår vi att kommunstyrelsen ska initiera en stadsövergripande undersökning av hur upphandlad verksamhet i staden i stort lever upp till de av staden ställda kraven.

Detta bemöts av stadsledningskontoret med de direkt motsägelsefyllda synpunkterna att ”stadens system för kontroll och uppföljning av verksamhet som lämnats över till privata utförare i stora drag fungerar väl” och att ”staden ska göra en fördjupad utredning om hur verksamhets- och avtalsuppföljningen kan utvecklas i syfte att kvalitetssäkras och bli mer likvärdig över staden”. Å ena sidan hävdas det alltså att systemet fungerar bra. I nästa stund att det behöver ses över.

Än mer förvirrande blir det när stadsledningskontoret och den grönbå majoriteten avfärdar kravet på en stadsövergripande undersökning för att säkerställa kvaliteten i upphandlad verksamhet. Denna ska inte göras innan man gjort en utredning om hur verksamhets- och avtalsuppföljningen kan utvecklas. Denna utredning ska uppenbart göras utan att först kartlägga brister i nuvarande verksamhet.

Slutligen avvisar stadsledningskontoret kravet att utförare som inte lever upp till stadens kvalitetskrav eller där det finns misstanke om direkta oegentligheter inte ska vara aktuella för att få köpa verksamhetslokaler eller ta över upphandlad verksamhet. Detta avfärdas med motiveringen att det redan sker en seriositetsprövning som innebär att staden ställer ”seriositetskrav i upphandlingar som garanterar att stadens leverantörer betalar skatt och sociala avgifter samt i övrigt lever upp till lagar och regler”.

De krav vi ställer på att stadens kvalitetskrav ska vara styrande kommenteras alltså med att det sker en kontroll att man inte bryter mot nationell lagstiftning. Det är otillräckligt men illustrativt av oviljan att ställa kvalitetskrav och garantera att dessa efterföljs.

Det som mest av allt hotar valfriheten i välfärden är de företag som inte sköter sig. Genom att vara direkt passiv i förhållanden till missförhållanden bidrar märkligt nog de som säger sig försvara valfriheten mest till dess begränsningar.

Vi är för valfrihet. Därför är vi också för att det ställs hårda kvalitetskrav och att det finns tydliga sanktioner mot de som missköter sig. Där skiljer vi oss från de som av ideologisk övertygelse driver privatiseringar.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) och Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Karin Wanngård m.fl. (alla S) har i en skrivelse till kommunstyrelsen den 23 juni 2021 efterfrågat vissa åtgärder kopplat till privata utförare av stadens vård- och omsorgsboenden. I skrivelsen föreslås bland annat att kommunstyrelsen beslutar att återta verksamheten vid Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende i egen regi. Skrivelsen har sin bakgrund i den kritik som, via såväl massmedia som via stadens egna kontroller och uppföljningar, har riktats till det av staden anlitate företaget Attendo avseende driften av Sabbatsbergsbyn.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Kontroll och uppföljning

Stockholms stads *program för verksamhet som utförs av privata utförare*, dnr KS 2021/1045, innehåller övergripande mål och riktlinjer för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Programmet behandlar även ansvaret för kontroll och uppföljning samt allmänhetens rätt till insyn i sådan verksamhet som har lämnats över till privata utförare.

När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten (10 kap 8 § kommunallagen). Det får föreskrivas i avtalet med den privata utföraren hur uppföljningen ska ske. Stadsledningskontoret bedömer att avtalet med Attendo avseende Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende innehåller tillräckliga villkor för kontroll och uppföljning.

Det ingår i stadsdelsnämndens ansvar att vidta aktiva åtgärder för att genomföra kontrollerna och uppföljningarna ifråga, samt att det finns tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser för detta. Det kan konstateras att pandemin drastiskt har påverkat stadsdelsnämndernas förutsättningar att utföra sitt kontroll- och uppföljningsansvar, bland annat då verksamhetsuppföljning på plats i verksamheten inte har kunnat genomföras. Stadsledningskontorets bedömning är att stadsdelsförvaltningen har genomfört den uppföljning och kontroll som varit möjlig att genomföra med hänsyn till rådande restriktioner.

Uppgifter om brister i verksamheten

I rapporten *Granskning av Attendo Sabbatsbergsbyn*, dnr NORR 2021/222, riktar Norrmalms stadsdelsnämnd allvarlig kritik mot entreprenörens hantering av de anställdas meddelarskydd. Stadsledningskontoret instämmer i kritiken. Stadens avtal med Attendo innehåller villkor som ska tillförsäkra de anställda meddelarfrihet motsvarande den som råder för offentligt anställd personal. Stadsledningskontoret bedömer att Attendo i den här delen har begått ett allvarligt avtalsbrott.

Norrmalms stadsdelsnämnd kommer i ovan nämnda rapport till slutsatsen att de åtgärder som Attendo har vidtagit med anledning av den uppdragade incidenten är tillräckliga för att återställa förtroendet för entreprenören. Stadsledningskontoret anser att det saknas anledning att ifrågasätta denna slutsats.

Stadsledningskontoret anser vidare att det ges en godtagbar förklaring till de konstaterade bristerna i kohortvården vid Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende, samt att det saknas anledning att ifrågasätta stadsdelsnämndens slutsatser även i den här delen.

Förslaget i skrivelsen om stadsövergripande undersökning

I skrivelsen föreslås att kommunstyrelsen initierar en stadsövergripande undersökning av hur upphandlad verksamhet lever upp till de av staden ställda kraven.

Stadsledningskontoret anser att stadens system för kontroll och uppföljning av verksamhet som lämnats över till privata utförare i stora drag fungerar väl. Återrapportering till kommunfullmäktige sker främst genom stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, ILS.

Specifikt för äldreomsorgen har majoriteten i förslag till budget för 2022 föreslagit att kommunstyrelsen, i nära samarbete med äldrenämnden och stadsdelsnämnderna, ska göra en fördjupad utredning om hur verksamhets- och avtalsuppföljningen kan utvecklas i syfte att kvalitetssäkras och bli mer likvärdig över staden. Detta uppdrag kommer att genomföras innan eventuella ytterligare större undersökningar initieras.

Kontroller i samband med upphandling

I skrivelsen föreslås vidare att kommunstyrelsen ska besluta att inte avyttra lokaler till eller upphandla verksamheter av företag där misstanke om oegentligheter finns, innan staden gjort en egen undersökning som visar att de klarar att leva upp till stadens kvalitetskrav.

Stockholms stads *program för inköp, dnr KS 2019/799*, anger att staden ska ställa seriositetskrav i upphandlingar som garanterar att stadens leverantörer betalar skatt och sociala avgifter samt i övrigt lever upp till lagar och regler. Kraven ska följas upp löpande under hela avtalstiden.

Stadsledningskontoret föreslår att skrivelse av Karin Wanngård m.fl. (S) om att staden ska säkra kvalitet i upphandlad verksamhet – och vara hårda mot de som inte lever upp till kraven anses besvarad med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.